

Att arbeta med en roll

Staffan Göthe gör Malvolio på Örebro Teater - del 3

13/11 2003

Inför mitt femte samtal med Staffan Göthe far jag till Örebro och ser *Trettondagsafton* på Länsteatern. Det är en angenäm upplevelse. Föreställningen är bra och publiken blir synnerligen väl omhändertagen. Biljettrivarna säger "Välkommen!" som om de verkligen menar det. När några åskådare måste flytta på sig för att ge plats för ett par flickor som behöver sitta vid hörsel-slingan löses detta lekande lätt. Programbladet är späckat med föreställningsbilder och intressanta fakta. Det är också härligt omskakande att sitta på en läktare på scenen och se mot ett scengolv som byggts i den vackra salongen.

EFTER FÖRESTÄLLNINGEN TRÄFFAR

JAG Staffan Göthe i hans loge. Min första fråga är om han har någon speciell procedur för att komma in i rollfiguren kväll efter kväll.

– Jag kommer alltid till teatern 80 minuter före föreställningen. De första 20 minuterna umgås jag och fikar. Klockan 18, exakt, börjar jag byta om. Jag behöver inte sitta isolerad och koncentrera mig, så jag fortsätter att prata och umgås.

– Föreställningen börjar med en ouvertyr, där hela ensemblen är med och sjunger. Efter den har jag cirka 20 minuter till Malvolios entré och då går jag litet för mig själv. När jag går nerför trappan alldeles innan jag skall in på scenen hittar jag honom i kroppen.

Sist berättade du att du arbetar vidare med din tolkning av Malvolio och varierar den litet från föreställning till föreställning?

– Den scen som är mest öppen för improvisation är ju brevs scenen, där Tobias, Fabian och Andreas ligger på lur för att se om Malvolio finner det falska kärleksbrevet. Där varierar jag mig varje gång. Jag ser ju Malvolio både som en huggorm och som en

dromedar. När han tror att han inte är iakttagen släpper jag fram mer av dromedaren.

– Det är ju inte frågan om någon psykologisk realism i den här scenen. Det är en teaterlek. Dels ligger Malvolios repliker omväxlande med

de andra i ett slags växelsång, dels har jag ju mycket kontakt med publiken i Malvolios monolog. Vissa kvällar går jag liksom på publiken för att den skrattar åt mig, nästan anklagar den.

– Ikväll var det en åskådare som ropade "Nej!" när Malvolio började klättra upp för en stege och var nära att ertappa en av dem som smyger. Det har aldrig hänt förut att någon reagerar så. Jag ska nog prova att klättra på stegen litet oftare!

Finns det utrymme för sådana reaktioner i slutscenen? Malvolio är så nedtonad där och det blir ändå så starkt. Speciellt när hans sista replik kommer utifrån, från bredvid publiken.

– Nej, där är allting lagt. Men det finns en storhet i berättandet där. Det som gör Shakespeares komedier så vackra är att det aldrig blir någon okomplicerad happy end. Det finns alltid kvar något frågetecken, en dissonans, ett vemod i glädjen. Här är det viktigt att Malvolio inte bara skrattas ut. Då passar det att man gör det som en falsk sorti. Han går ut, de andra får börja fira litet grand och så får de stelna till igen när han skriker "Men jag ska hämnas på er hela byket!"

Det är bedärande att sitta på scenen och se pjäsen framföras i den vackra salongen. Men ger det några problem för er skådespelare? Ljudet går ju i motsatt riktning mot vad teatern är byggd för.

– Igår hade jag en kollega som hamnade långt uppe på publikläktaren. Han tyckte att det var litet väl många akustiska problem. Det är klart, en del repliker kanske försvinner ner upp i tagvinden. Det hjälper inte om man som skådespelare höjer volymen på rösten. Man måste istället känna att man adresserar varje replik upp för hela den här backen som finns till den sista bänkraden.

TILL SIST TAR STAFFAN GÖTHE UPP att han ännu – efter att hälften av föreställningarna har spelats – inte är riktigt nöjd med scenen då Malvolio kommer in i gula strumpor och förklarar sin kärlek till fröken Olivia:

– Jag skulle vilja ha in en ångest hos honom. Men det är något som saknas, aktionen står litet stilla. Malvolio går på och säger *fyra* citat ur brevet som han tror att hon har skrivit, utan att ta in att hon inte svarar på det han säger. Det borde gå att göra något mer med det. Men, (skratt) uppriktigt sagt tycker jag inte att scenen är så väl skriven. Fyra citat blir för mycket!

UNDER DE 2 ½ MÅNAD SOM GÅR mellan det femte och det sjätte samtalet tänker jag ibland på stackars Malvolio som citerar och citerar i sina försök att öppna Olivias hjärta. Det går till och med så långt att jag börjar tänka "Oj, nu gjorde jag en Malvolio!" då jag slår fel portkod eller telefonnummer och inte kommer på något bättre alternativ än att slå samma siffror igen. Min första fråga gäller vad man gör som skådespelare om man tycker att en scen inte är så bra skriven?

– Jag får kanske ta tillbaka det jag sa. Det är en komisk höjdpunkt när Malvolio kommer in i den där scenen. Åskådarna skrattar redan innan de sett honom för de vet att han nu har gula strumpor med strumpebanden i kors. Texten ger en bra utgångspunkt för hur man ska spela det.

– Mitt problem var att scenen kändes litet för lång. Så småningom löste jag det logiskt. Jag visste varför han sa såhär, men jag blev aldrig riktigt nöjd med hur jag uttryckte det. Så är det med alla roller. Även om man i stort sett är nöjd så finns det vita fläckar. Publiken märker dem antagligen inte.

VAD ÄR DET VIKTIGASTE som du fått med dig av arbetet med Malvolio?

– Jag har fått bekräftat hur tacksamt och enkelt det är att spela Shakespeares text så här nära publiken. Det visste jag förut men det förstärktes genom den här *Trettondagsafton*. Nu skulle jag vilja spela Shakespeare fler gånger.

Som publik kände man sig så väl omhändertagen på Örebro teater. Betyder det något för er skådespelare på scenen?

– Javisst. En föreställning börjar när publiken kommer in på teatern. *Trettondagsafton* var så omtyckt att det flesta kom till teatern med höga förväntningar. Publikvärdarna på Örebro teater varierar i ålder från studenter till 60-åringar. De har inte bara det här som extraknäck utan är stolta över sin teater. Det fanns ett positivt sorl i salongen.

– Härom kvällen såg jag en föreställning här i Stockholm där det satt en ovänlig person i kassan. Det satt kvar i mig hela kvällen. Som åskådare investerar man ju i att öppna sina sinnen och få kontakt med känslor. Blir man irriterad över någonting så är det ivägen för upplevelsen.

PÅ SENARE ÅR HAR DU SPELAT TVÅ andra stora shakespeareroller: Henrik VI och Shylock. Finns det några likheter mellan dem och Malvolio?

– Alla tre är ju outsiders: utstötta, bespottade eller fruktade. Både Malvolio och Shylock är boven i dramat. De måste på något sätt röjas ur vägen för att slutet ska bli lyckligt. Men hur motbjudande och vedervärdiga drag det än finns hos dem så måste gestaltningen på något sätt ändå bottna i en själv. I den mån jag själv har ett utanförskap och går min egen väg måste jag använda de erfarenheterna i arbetet.

FINNS DET RISK FÖR ATT MAN som skådespelare fastnar i sin solidaritet med en sådan skurkfigur?

– Det måste man ju akta sig för. Skådespelaren måste försvara sin

Staffan Göthe som Malvolio. Foto: Björn Gustavsson

rollfigur, men man får inte göra det för mycket. Det är abc i skådespelarutbildningen att man lär sig titta på allt som sägs i texten om rollfiguren. Man måste se den dramaturgiska funktionen den har och underordna sig denna.

FÄR DU NÅGON INSPIRATION som dramatiker av att spela Shakespeare?

– Verkligen! *Trettondagsafton* är så härligt komponerad. Det finns en sådan spännvidd mellan det glittrande ljusa och det riktigt hemska och mörka. Döden, hoppet och allting liksom virvlar runt. Det får jag sådan lust att ta efter på något vis.

Jag tänkte på dig häromdagen när jag satt och läste en föräldrad översättning. Det är många shakespearepjäser som bara finns i sådana gamla tolkningar. Du är en sådan ordkonstnär, du rör dig på liknande våglängder som Shakespeare – och i likhet med honom är du skådespelare. Har du aldrig varit sugen på att översätta Shakespeare?

– Nej...men det är förstås en tanke. Min gamla elevkamrat Torbjörn Astner håller på att sätta upp *En vintersaga* i Norrköping och har översatt pjäsen. Då kanske det är dags för mig också. Jag har aldrig tänkt i de banorna, men det kanske jag skulle göra.

Intervju: Kent Hägglund